

така сучасна молода людина може залишатися вільною від статевого стосунку аж до одруження. Однак ані в наших навчальних програмах, ані у ЗМІ чи більшості сімей (якщо там взагалі про таке говорять) ми не знайдемо такої інформації. Увагу акцентують тільки на тому, як вберегтися від венеричних хвороб та ранньої або незапланованої вагітності. Ідеться про контрацепцію, а не про те, що молода людина може панувати над собою, а не інстинкти верховодити нею. Особа, яка живе сексуальністю, як тварина, є посередньою. Вона зазнала поразки і відмовилась від будь-якої спроби досягти перемоги [2, 59]. А згодом суспільство жахається від наслідків раннього та непорядкованого статевого життя. Можливо час змістити акценти. І як бачимо з наступної відповіді, на цьому ґрунті є з чим працювати, адже йдеться про аргументи застарілої в поглядах людини (так вважає 35% з другої групи та 16% з першої групи), що є викликом молодим людям.

100% осіб з другої групи проти 84% з першої групи підтримали людину з

низьким рівнем моральності, тим самим наслідуючи одну із двох заповідей любові.

Підлітки першої групи розділилися порівно в поглядах (по 32%) про призначення молодої людини: як для втіхи, так і для героїзму. 52% осіб другої групи віддали перевагу героїзму. Адже "молода людина має потребу бути зворушеною великими ідеалами, захопитись чимось, що перевищує її можливості, чимось таким, за що би вартувало віддати життя" [3, 37].

Отже, із зазначеного вище хочемо наголосити, що дана стаття є тільки незначним відображенням ціннісних орієнтацій сучасних підлітків. За результатами методик можна побачити, що не все погано і з вихованням у загальноосвітніх школах. Звичайно, що уроки християнської етики, виховні заходи справді сумнінних класних керівників, адміністрації шкіл, власний приклад батьків та усвідомлення, що "неможливо обмежуватися абстрактними закликами до добра. Потрібен яскравий вражаючий образ. Нічого переконливішого, ніж образ Хри-

ста, людство не створило!" [1, 3–4], дають свої позитивні результати. Можна стверджувати, що є над чим працювати як релігійним інституціям, так і загальноосвітнім закладам. Звертаючись до превентивної системи виховання, започаткованої ще у XIX ст., налагоджуючи співпрацю та навчаючи власним прикладом, досягнемо позитивної тенденції у виховному процесі.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Климшин І. А. Добро – у добрі / І. А. Климшин. – Івано-Франківськ : Нова зоря, 2004. – 72 с.
2. о. Карлос Мігель Буела. Молодь у третьому тисячолітті / о. Карлос Мігель Буела. – Львів : Добра книжка, 2009. – 383 с.
3. о. д-р Святослав Шевчук. Молодіжний апостолат як супровід у вірі / о. д-р Святослав Шевчук // Молодь у Церкві третього тисячоліття : матеріали IV сесії Патріаршого Собору УГКЦ. – Л. : Свічадо, 2009. – 147 с.

Стаття надійшла 20.03.2013 р.

УДК 37.048.4: 331.548

Роксоляна ЗОЗУЛЯК-СЛУЧИК, Христина ФЕДОРІВ

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ ЯК ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розкрито роль соціального педагога в самореалізації старшокласників за допомогою профорієнтаційної роботи. Подано результати діагностик учнів старшого шкільного віку щодо професійного самовизначення.

Ключові слова: профорієнтація, профкольсунтування, самореалізація, старшокласник, соціальний педагог.

R. Zozulyak-Sluchyk, C. Fedorov. Career assistance in secondary school as factor of the seniors self-realization. The article explores the social role of the secondary school teacher in seniors' self-realization through the career assistance. The diagnostics result of senior school age students on professional self-determination was shown.

Key words: career assistance, professional counseling, self-realization, senior, social pedagog.

Р. Зозуляк-Случик, К. Федорив. Профорієнтационная работа в общеобразовательной школе как фактор самореализации старшеклассников. В статье раскрыта роль социального педагога в самореализации старшеклассников с помощью профориентационной работы. Представлены результаты исследования по профессиональному самоопределению учащихся старшего школьного возраста.

Ключевые слова: профориентация, профкольсунтирование, самореализация, старшеклассник, социальный педагог.

Мета: проаналізувати діяльність соціального педагога щодо профорієнтації старшокласників.

Проблема орієнтації старшокласників на професійну діяльність є важливою та актуальною у нас час. Її суть полягає у створенні суспільством відповідних умов підготовки учнів до свідомого прийняття рішення щодо вибору майбутнього виду професійної діяльності та порівняння

своїх можливостей із психологічними вимогами професій до спеціаліста.

Орієнтація учнів старших класів на професійну діяльність у системі загальної середньої освіти має зумовлюватися впровадженням в освітню практику нового змісту навчально-виховної роботи, оскільки разом з отриманням знань є нагальна необхідність готувати молоде покоління послідовно до професійної діяльності, яка відповідатиме їх особистісним якимостям та одночасно підкріплюватиметься державними соціально-економічними програмами. Це, у свою чергу, дасть можливість молоді через кваліфіковану працю одержувати винагороду.

Коло питань, пов'язаних із профорієнтаційною проблематикою на сучасному етапі, широко висвітлено в роботах таких учених, як О. Вітковський, Р. Гуревич, О. Джура, В. Кравецький, А. Масанов, Л. Мігін, Н. Побірченко, М. Скиба, І. Уличний та інших. Разом з тим залишається невирішеною низка проблем, спрямованих на професійне самовизначення учнів загальноосвітніх шкіл.

Старшокласники потребують на етапі вибору професії соціально-психологічної підтримки та допомоги з боку фахівців.

Відомо, що окреслена проблема – одна з найактуальніших у юнацькому віці. Ситуація з початковим вибором професії, на думку науковців, ускладнюється тим, що:

- це перший серйозний та відповідальний вибір молоді на її шляху;
- виникає психологічно-проблемний підлітковий період;
- з'являється на стику протиріч між системою наступності освіти та зайнятості як питання вибору майбутньої професії, відіграє важливу роль у можливих підвищеннях кваліфікації та перепідготовки.

Отже, у виборі професії необхідна допомога соціального педагога, а саме профорієнтаційна робота з ним.

Профорієнтація – це комплекс психолого-педагогічних та медичних заходів, що спрямовані на оптимізацію процесу працевлаштування відповідно до бажань, нахилів, здібностей та урахуванням потреби суспільства у спеціалістах. Профорієнтація є органічною частиною виховної роботи навчальних закладів, оскільки вибір професії як усвідомлення необхідності своєї участі в суспільно корисній праці – важлива умова формування особистості [3, 15].

Існує три фактори профорієнтації:

- індивідуальні здібності та особливості, можливості, уміння, інтереси людей;
- особливості професії, вимоги, які вони висувають перед людиною;
- правильне співвідношення між собою 1 та 2-го факторів [3, 16].

В обґрунтуванні та побудові системи роботи соціального педагога щодо профорієнтації учнів загальноосвітньої школи нами були використані найбільш важливі характеристики системи як соціально-педагогічного явища, а саме: профорієнтаційна система – це система соціально (її ядро – люди та їхні потреби, мотиви, інтереси, ціннісні орієнтації, дії, взаємини); педагогічна (реалізація педагогічних задач – гармонійний та всебічний розвиток особистості); ціннісно-орієнтована (гуманістична спрямованість), цілісна (порушення цілісності призводить до розпаду діяльнісної системи взагалі); відкрита (має безліч зв'язків і відношень з навколишнім соціальним та природним середовищем, що забезпечують функціонування і розвиток системи), що для нас важливо й має принципове значення; цілеспрямована (її неможливо уявити без цілі).

Профорієнтаційна робота повинна забезпечувати організацію розвивальної діяльності старшокласників, яка базується на основі взаємодії двох ролей – суб'

екта виховання і суб'єкта самовиховання, хоча друга не завжди усвідомлюється юною особистістю. Як повноправний суб'єкт, школяр самостійно будує та реалізує свою діяльність у системі суспільних взаємин, набуваючи власного досвіду свідомого користування заданими нормами поведінки.

Профорієнтаційну діяльність соціального педагога зі старшокласниками загальноосвітньої школи можна розділити на чотири етапи. Відразу зауважимо, що кожний з етапів вирішує основне завдання пропонованої системи – успішна людина через формування та розвиток чотирьох інтегральних якостей загальної особистості, які визначені вище.

Перший етап – **ціннісно-мотивуючий або підготовчий**, який хронологічно збігається з першим семестром 10 класу. Основні завдання: інформування учнів про конкурентноздатність й успішність, про умови, чинники й результати розвитку; діагностика особливостей особистісного розвитку, спрямованості, самосвідомості, відповідальності й упевненості, перешкод, які заважають усвідомленому самовизначенню.

Другий етап – **рефлексивний** – за часом припадає на другий семестр 10 класу й має наступні завдання: активізація самопізнання та самовивчення; сприяння нагромадженню нової, глибокої інформації старшокласника про себе, свої професійні можливості, іншні; створення умов для формування позитивної самооцінки (робота з педагогічним колективом та батьками); допомога відчуттю прагнення до самореалізації.

Третій етап – **практично-проектувальний**, за часом – це перший семестр 11 класу. Він передбачає: усвідомлення власних способів мислення, діяльності, особистісних властивостей шляхом спостереження, протиставлення, інтерпретації поглядів позицій, способів і прийомів сприйняття й поведінки; вибір та прийняття рішення діяти, відчуття своєї незалежності й здатності змінити життя у чомусь принциповому, важливого; особистісне проектування, в основі якого лежить проект професійного зростання в межах актуального та потенційного майбутнього.

Четвертий етап є заключним (другий семестр 11 класу), і ми його називаємо діяльнішим, у межах якого реалізується головна мета нашої роботи: старшокласники презентують проект свого професійного життя, обговорюють труднощі, проблеми, "рецидиви" поведінки та отримують відкрити й довірливу емпатію, розуміння, допомогу, заохочення за здійснення змін у власній поведінці [4, 6].

Професійна орієнтація, як система,

включає декілька взаємопов'язаних етапів: професійне інформування та освіту, професійне консультування, професійний вибір, професійну підготовку та професійну адаптацію.

Для того, щоб ефективно проводити профорієнтаційну роботу з учнями, потрібно чітко уявляти її структурні підрозділи. Розглядаючи професійну орієнтацію як систему підготовки школяра до самостійного та усвідомленого професійного самовизначення, маємо на увазі не тільки комплекс цілеспрямованих виховних заходів, але й певних структурних етапів, із змістом, завданнями та методами.

Як відомо, профорієнтація складається з трьох суттєвих елементів системи:

- профінформація;
- профконсультація;
- початковий профпідбір.

Детальніше зупинимось на професійній консультації, оскільки вона є окремою, порівняно самостійною системою, у зміст якої входить організація та проведення спеціальної роботи з виявлення індивідуальних психологічних і психофізіологічних особливостей старшокласника, що мають суттєве значення для правильного вибору професії [3, 17].

Профконсультація – це система психолого-педагогічного вивчення особистості з метою допомоги їй у виборі такої професії, у якій найбільш повно реалізувались би та розвивались б її здібності. При цьому профконсультація сприяє встановленню оптимального співвідношення між прагненнями, можливостями людини та реальними потребами ринку у спеціалістах відповідної кваліфікації [3, 41].

Основною метою є активізація процесу формування психологічної готовності учня до професійного самовизначення, ненав'язливе психологічне супроводження вибору професії та підготовки до неї. В основі профконсультації закладені психодіагностичні методики, які дають можливість:

- визначити актуальність стану розвитку індивідуальності учня;
- виявити недоліки проблеми в розвитку тих чи інших якостей, здібностей, які важливі для професійної діяльності;
- приймати рішення про характер корекційної та розвивальної роботи з метою підготовки до майбутньої професії;
- здійснювати контроль за розвитком необхідних якостей, здібностей після корекції або тренінгу;
- виявити обмеження у виборі сфер професійної діяльності, що ставить вимоги до психофізіологічних особливостей індивіда [1, 14].

У врахуванні зазначених вище засад

для здійснення профконсультування нами було продіагностовано 100 старшокласників, використовуючи такі психодіагностичні методики, як: диференційно-діагностичний опитувальник інтересів (ДДО – за С. Клімовим); методику Йовайши (модифікований варіант); методику Джона Холланда.

Диференційно-діагностичний опитувальник інтересів (ДДО – за С. Клімовим) допоміг виявити схильності опитантів до певного типу професії. Він становить короткий опитувальник, який складається з 20 альтернативних суджень. Досліджуваному необхідно вибрати один із двох, указаних у запитаннях видів занять. За результатами вивчення, відповідно до ключа, виявляється орієнтація людини на п'ять типів професій, яка й буде показником ступеня прояву нахилу до певного типу професії. Так, 30% (30 учнів) з опитуваних належать до типу "людина – людина"; 11% (11 учнів) – "людина – знакова система"; 12% (12 учнів) – "людина – природа"; 28% (28 учнів) – "людина – художній образ"; 19,0% (19 учнів) – "людина – техніка".

Методика Йовайши (модифікований варіант) полягає у визначенні оцінки нахилів опитантів до діяльності в різних сферах. За її результатом нами встановлено,

що 24% (24 учні) виявили схильність до сфери мистецтва; 19% (19 учнів) – сфери технічних інтересів; 26% (26 учнів) – роботи з людьми; 10% (10 учнів) – розумової праці; 13% (13 учнів) – рухливої фізичної праці; 8% (8 учнів) – роботи на виробництві та у сфері споживання матеріальних благ, планово-економічної діяльності.

Методика Джона Холланда дає можливість встановити тип професійної спрямованості особистості. Згідно з цим виділяють шість психологічних типів людей. Результати методики свідчать, що для 20% (20 учнів) характерний реалістичний; 9% (9 учнів) – інтелектуальний; 13% (13 учнів) – соціальний; 21% (21 учня) – конвенціональний; 11% (11 учнів) – діловий (підприємливий); 26% (26 учнів) – артистичний типи особистості.

Таким чином, узагальнюючи дані, можна сказати, що серед опитантів прослідковується схильність до всіх типів професій. На жаль, з профконсультаційної бесіди зі старшокласниками ми довідалися, що приблизно 43% учнів у своєму виборі професій не враховуватимуть діагностичні дані. З них – 27% намірені вибирати професію з протилежного типу професії. Наприклад, 11% вибирають "людина – техніка", хоча для них характерно "людина –

людина". Водночас 28% ще не визначилися взагалі з вибором професії.

Тому можна зробити висновки, що питання профорієнтаційного вибору в даній школі вирішено не належним чином. Із результатів дослідження випливає, що багато учнів не визначилися з вибором професії і потребують належного профконсультування. Важливо саме зараз надати цю допомогу, щоб зупинити помилку, яка відіб'ється на самореалізації особистості в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості / О. Ф. Бондаренко. – Харків, 1996. – 152 с.
2. Дружиніна М. Активізуючі методи у профорієнтаційній роботі / М. Дружиніна // Психолог. – 2008. – № 18. – С. 15–16.
3. Коропецька О. М. Профорієнтація та профпідбір : навч. посіб. / О. М. Коропецька. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. – 348 с.
4. Тешенко О. С. Профорієнтаційна робота в школі / О. С. Тешенко. – К. : Знання, 2002. – 245 с.

Стаття надійшла 20.03.2013 р.

УДК 378.046.4

Ольга КАСЬЯНОВА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО ОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ

У статті розкриваються особливості науково-методичного супроводу підготовки педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти до оновлення процесу виховання в аспекті ціннісних ставлень особистості.

Ключові слова: науково-методичний супровід, цінності, ціннісне ставлення, оновлення процесу виховання, післядипломна педагогічна освіта.

О. Касьянова. Научно-методическое сопровождение подготовки педагогов к обновлению процесса воспитания. В статье рассматриваются особенности научно-методического сопровождения подготовки педагогов в системе последиplomного педагогического образования к обновлению процесса вос-

питания в контексте ценностных отношений личности.

Ключевые слова: научно-методическое сопровождение, ценности, ценностное отношение, обновление процесса воспитания, последиplomное педагогическое образование.

O. Kasyanova. Scientific and methodical support training of teachers to updates of education. The article exposes features of scientific methodological maintenance of training of teachers in the system of after-Graduate Teachers Training Education before renewal of the education in the scope of value attitude of the personality.

Keywords: scientific methodological maintenance, values, value attitude, renewal of educational procedure, after-Graduate

Teachers Training.

Meta: визначити зміст науково-методичного супроводу підготовки педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти до оновлення процесу виховання в аспекті ціннісних ставлень особистості.

Виховання в підростаючого покоління почуття ціннісного ставлення та розуміння себе як самоцінності в умовах сучасного соціуму видається особливо актуальним з різних причин соціального, психолого-педагогічного та правового характеру. Посилення демократичних процесів, підвищення соціального запиту на духовно-моральну, творчу, діяльнісну особистість та одночасно утвердження недосконалих зразків поведінки, поширення негативних звичок створює